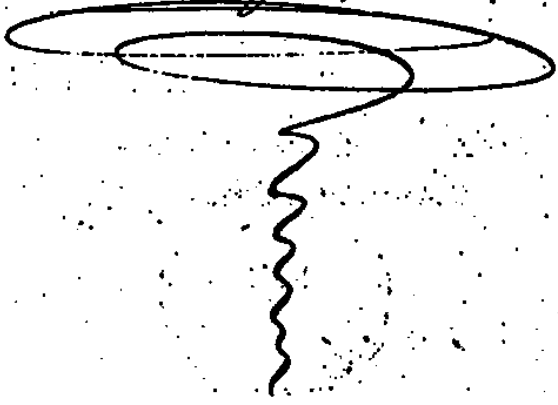

N. 549.

*Fregat Gal. of fun
den 11 Sept. 1848*

Si, President, Vice President och Bedambter
i Kongl. Majest. och Rikets Commerce-
Collegium, Gåra vederligt af Kongl. Majest. Un-
derfåt. *Handl. i Harnö: Magnus Allen*

eller af någon annan, och af ingen frammanför eller tillfån för
någon del hafver; fördrasfullt varder bemänte Diebri för
berörde kungliga Hela Friheten så för ingårer som infom-
monde Warer, på fatt Kongl. Majest. till efterträttis gäl-
lande Sib. Lulls. Taxa utgifor; i kraft af detta Gunga
Bref, tillagd och förord. Det alle som vederbör, kungliga
Bevillningar med Sjara Sib. Lulls, hafva sig af efterträttis
afse utfogande merbemänte Diebri häromot något kläder eller
appell, i en eller annan måtto. Till yttermera wiso är
dessa med Kongl. Majest. och Rikets Commerce-Collegium
underfått och weninga sigill bekräftadt. Stockholm den

Mr Et Luffade Uttiandrade och det Luffande
På dragande Kall och Embetes wagnar

(L. S.)

Mag. J. H. J. E. N. O., afw. 0. 0. 0. 0.
[Signature]

Hos Kongl. Collegium anhållit, af för Fortogget

Kalladt, om *27/11*

andra Råfrets storiet, byggd i *Westerlund*
af *[Signature]* på Cravel

och nu fördr af *Skiffaren i Harnö: Anders Sjöstedt*

andra vederbörigt Helfrihet-Bref; Och som bemänte Die,
berit, under den Trohets-påst hwarand det är Kongl. Majest
förbundt edeligen befogat, af samma kungliga Diebriet

[Signature]

[Signature]

Fribrev för galeasen "Inga" 1828

"MYNTVRAKET"-"INGA" AV HARNÖ-
SAND AR 1835?

I Medd/MAS nr 3/82 stod en liten notis om att Enångers sportdyk-
arklubb hade funnit mastmynt från 1803 i ett vrak i Kråksundet
utanför Hudiksvall. Vraket påträffades genom sökning på tips från
min Norrlandsinventering (Gävleborgs län nr 132). Det mättes preli-
minärt upp till c 25 m längd och c 6 m bredd. I botten låg fortfa-
rande en hel del kreatursben, som verkade ha tillhört lasten. Vid
dykarlägret 1985, då jag och Seth Jansson från Skellefteå museum
besiktigade vraket upptogs även några valda ben, som undersöktes
av osteologen Margareta Backe-Sjöberg vid Umeå universitet. Hon
kom fram till att det sannolikt funnits levande djur ombord, av
flera olika sorter, som häst, ko, får/get. Vi planerar f n att sö-
ka tillstånd för att ta upp de återstående benen, för att få säkra-
re analyser.

Självsatte jag mig ned för att söka i mitt stora kortregister över Norrlandsbyggda fartyg, nu uppe i c 4.000 fartygsnamn från Haparanda till norra Roslagen. Det fanns ett fåtal uppgifter om förlisningar just i Kråksundet i min egen inventering, som bl a baserats på Sjöhistoriskas förlisningsregister. En uppgift gällde galeasen "Inga" 1835, skepparen Campbell, last och destination okänd, en annan en galeas med obekant namn som var på väg från Gävle till Hudiksvall år 1850, lasten också här okänd, och slutligen skonerten "Emanuel" av Länna 1906. Den sistnämnda kunde man antagligen avföra, eftersom hon gått in för nordostlig storm, och vår vrakplats ligger i södra delen av sundet. Å andra sidan borde vi kunna ta en titt på de andra två. Landarkivet i Härnösand kunde inte ge några uppgifter i magistraternas arkiv för 1835 eller 1850. Sjöförklaringar bör ha hållits i Hudiksvall, men de fanns i varje fall inte där de borde ha funnits. Inte heller kunde jag få fram namnet på galeasen från 1850. "Inga" var således den enda ledtråden. Bara man har ett namn, ja, i detta fall hade jag även skepparens, brukar det gå vägen. Men icke!

Handwritten: Borgmästare och Råd
 till
 Sjö- och Stapel Staden
 Åremlarna

Handwritten: Jern återligt. Att inga affärer
 Jernens Råd har Kongt. Skiff och
 till. År 1850. Åremlarna Skapning Elden
 med vändigt i en bitigt och Galeasen
 and. vändigt Skiff. Jern Skiffarna, and
 47. 715. Jern Skiff. Skiffarna, and
 in Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 Skiff. Jern Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 Jern Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 in Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and

Handwritten: bemädd. Åremlarna Jern Skiffarna, and
 Jern Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and
 and. and. Skiffarna Skiff. Jern Skiffarna, and

Handwritten: Godfogat till Jern Skiffarna, and

21711.

Mätbrev

Bilbrev

Vi, Borgmästare och Råd, till
 gäde härmed vederligt, att inför oss
 sittande Rätt hafva Stadens edsvorne Skepps-Mätare
 Hanssonen *H. Bergman* och *Andersson* till följd
 af uppford och hård utsatt uträkning, intygat det be
 vid mätning af *Galusan* *Stig* kallad,
 förbyggt *den 7de* af *febru* på *Strövet*, som
 föres af Skepparen *Lark* *Sublin* funnit den-
 samma vara lång öfver påswarne vid lastinten,
 räknadt från yttre till yttre kant af spunnigarne
 54 fot, bred midtskepps efter yttre kant af bord-
 läggningen 16 fot, djupgående med
 last, attes 8,50 fot och för 7,50 fot samt
 hafva till igenkänningsteden, att den djup i rummet
 är 7 fot, bredden emellan liffvulten 14,50
 fot, och längden emellan påswarne på båda 55,50
 fot, allt öfverstått mått, och i anledning deraf utbrut,
 att berädda Borting kan bära 22 svåra
 — svåra Våster, hvarje Väst innehållande 12erton
 Skeppund jernvigt; hvilket allt, Ålunda besunnet,
 härmed stadfästes, och hvar öfver detta Bref till laga
 bewis meddelas.

Till yttermera wisso warder detta med Stadens
 Insegl och vederbörlig underkrift bekräftadt.
 Härnösands Rådhus den 20 Januari 1825
 Säger 22 svåra
 tvåra Våster.

På Borgmästare och Råds vägnar
 (Sigt) *A. E. Midell*
 M. J. Sjöström
 11:44 om underkallad Genställning förklarad och afslutad
 i Rådhuset sigt af besunnet. Händelsen är den 21 Juli 1825.
 H. Bergman

Alf Midell
Bilbrev
 Högrens Råd wisso att Skeppsteden *Hörnösand*
 Grön utlyst, att Skeppet *Byggnings* med Skepparen
 och Skeppsteden *Hörnösand* till *Åförs* och *Öst*
Wick grund omlyst, att af den den 4:de Januari, omlyst
 utlyst bewis intygat, att *Galusan* *Stig* kallad
 byggd förbyggt den 7:de februari år 1824 af *febru* *Öst*
 för *Öst* omlyst, att Skeppsteden *Hörnösand* till
 öfver, af godt wikt och utlyst samt att alla
 arbetarna för arbetet arbetat omlyst, och som
 berädda *Galusan*, *Wagners* utlyst, och för öfver
 guld lasten, för *Wagners* detta till behörigt
 Bilbrev omlyst, att till öfver omlyst
 omlyst *Hörnösand* sigt och utlyst, omlyst
Hörnösand och *Hörnösand*, *Hörnösand* till
 den 17 Juli 1825

På Borgmästare och Råds vägnar
 (Sigt) *A. E. Midell*
 M. J. Sjöström
 I följt af hvad *Wagners* omlyst, att för
 berädda *Galusan*, *Wagners* omlyst, att för
 byggd intygat, att *Wagners* omlyst, att för
 utlyst, för längd och bredd, byggd vid *Hörnösand*
 år 1824 i alla hänseenden berädda *Fortuna*
Hörnösand i Rådhuset den 5 Septemb. 1825
 På *Wagners* vägnar

"Inga" kanske inte var byggd i Norrland? Hon verkade i alla fall inte finnas i mitt register. Nu hade jag henne i alla fall i minnet, vid genomgången av fribrevsdiarierna på Riksarkivet. I maj i år hittade jag henne! Det visade sig vara ett nytt namn på en gammal båt. Hon hette egentligen "Fortuna", ett vanligt fartygsnamn, särskilt under 1700-talet, och var byggd vid Holms säteri i Adalen. Det visade sig att jag just under året 1803 hade en "Fortuna" med ung samma storlek registrerad i Härnösands mönstringsrulla (Nordén: Skepp, skeppare, skeppsredare i Härnösandsområdet, s 35). Detta fartyg dyker alltså upp för första gången samma år som mastmynten präglats! I fribrevshandlingarna 1828 (fribrev 542) framgår att hon var 54 fot lång (c 18 m), 16 fot (5,3 m) bred och uträknats till 22 svåra lästers dräktighet, d v s 55 ton. Hon hade då förbyggts i Härnösand år 1824 vilket intygats av bilbrevet från 1825, som fogats till handlingarna. Det var vid förbyggnaden som hon bytte namn. Som "Fortuna" hade hon fribrev nr 21 år 1822 och var då på 19 läster.

"Inga," som 1822 var redad av Joseph Almkvist, 1828 av Magnus Altin, båda handlande i Härnösand, kunde inte påträffas i Sveriges första tryckta skeppslista, av år 1837. Kanske är detta ett belägg för att hon verkligen sjönk i Kråksundet år 1835. Det är inte av de knapphändiga uppgifterna kring förlisningar alltid möjligt att avgöra om fartygen sjunkit eller om de kunnat bärgas.

Vi kan ännu inte vara säkra på att det verkligen är "Inga" som ligger där på 6-8 m djup i Kråksundet. Storleken stämmer ungefär, men det behövs nog flera fakta.

Finns det spår av förbyggnad, som "Inga" genomgått år 1824? Kan man hitta skepparen Campbell någonstans? Kan man i några Härnösandshandlares efterlämnade papper möjligen hitta närmare detaljer kring "Ingas" last år 1835? Och så vidare.

För att åtminstone vara säkra på måtten har vi föreslagit att Enångers SDK använder "Myntvraket" som sitt övningsvrak och mäter upp henne, på samma sätt som Skellefteudykarna arbetade på det s k "Tegelvraket" vid Bjuröklubb (Medd 4/82, 4/83).

På det sättet kunde "Myntvraket" bli ett fint exempel på samverkan mellan undervattensarkeologi och arkivforskning.

Christer Westerdahl
Örnsköldsvik